

بسم الله الرحمن الرحيم

دانشگاه شهرکرد

دانشگاه شهرکرد

دانشکده علوم پایه

گروه ریاضی

پایان نامه کارشناسی ارشد ریاضی گرایش جبر

عنوان:

زیرمدول‌های اول وابسته تعمیم یافته و رادیکال
زیرمدول‌ها

استاد راهنما:

دکتر علیرضا نقی پور

استاد مشاور:

دکتر محمدرضا ریسمانچیان

توسط:

نرجس السادات حسینی کاکلکی

خرداد ماه ۱۳۹۰

پیوست شماره ۲

تشکر و قدردانی

حمد بی پایان خداوند منان را که ما را لایق معلمانی دانسته که عظمت آنان بی منتها، هدایتشان بی نظیر و همنوایی با آنان سعادت است.

در پایان این مرحله از تحصیل بر خود واجب می دانم از زحمات بی دریغ اسطوره های محبت و مهربانی پدر و مادر عزیزم صمیمانه تشکر کنم. از همسر خوب و مهربانم که در طی مراحل این پایان نامه همواره پشتوانه و مشوقم بودند و هم چنین فرزند عزیزم که صبورانه با من همراهی کرد، کمال تشکر را دارم.

از استاد بزرگوار، جناب آقای دکتر علیرضا نقی پور، که گنجینه های دانش خود را در نهایت صبوری در اختیار اینجانب قرار دادند و مرا قدم به قدم تا به انجام رسانیدن این پروژه و دیگر مراحل تحصیل هدایت کردند، صمیمانه تقدیر و تشکر می کنم.

و جا دارد از استاد بزرگوار، جناب آقای دکتر محمدرضا ریسمانچیان، که با راهنمایی ها و مساعدت های عالمانه خود، راهگشای این پژوهش و دلگرمی مضاعف تحصیل من بودند، سپاسگزاری کنم.

هم چنین از استاد محترم و فرهیخته گروه ریاضی، آقای دکتر حسامی که افتخار شاگردی ایشان را داشته ام، تشکر و قدردانی می کنم.

در نهایت، از تمام کسانی که در عرصه های مختلف زندگی با کمک ها و راهنمایی هایشان مرا همراهی کرده اند، سپاسگزارم.

نرجس السادات حسینی

کلیه حقوق مادی مرتبط و نتایج
مطالعات، ابتکارات و نوآوری‌های ناشی
از تحقیق موضوع این پایان نامه متعلق به
دانشگاه شهرکرد است.

تقدیم به

این مجموعه کوچک و ناقابل را به پاس عاطفه سرشار و محبت بی دریغی که هیچ‌گاه فروکش نخواهد کرد به مهربان‌ترین کسان خویش یعنی خانواده عزیز و ارجمندم به خصوص

پدر و مادر گرامی،

همسر عزیز و فرزند دلبندم

تقدیم می‌دارم.

چکیده

از اواخر سال ۱۹۸۰، یک مسئله چالش‌انگیز، یافتن تجزیه رادیکال زیرمدول N مدول (نویتری) M ، روی یک حلقه تعویض‌پذیر R است، که رادیکال N اشتراک زیرمدول‌های اول شامل N می‌باشد. نظر به این که مفهوم رادیکال یک زیرمدول در اواخر سال ۱۹۸۰ میلادی بسیار مورد توجه قرار گرفته بود، بسیاری از دانشمندان بر آن شدند تا رادیکال یک زیرمدول را برحسب عناصر و یا برحسب عوامل تجزیه بیان کنند. با توجه به سوابق به دست آمده، اعم تلاش‌ها به سوی یافتن یک تجزیه مشابه با فرمول شناخته شده برای عناصر رادیکال یک ایدال I ، $\{ \text{برای برخی } \sqrt{I} = \{ r \in R \mid r^n \in I : n \in \mathbb{N} \}$ از حلقه (تعویض‌پذیر و یک‌دار) R معطوف می‌شد.

در این پایان‌نامه، یک تجزیه رادیکال N روی یک مدول نویتری M را ارائه خواهیم داد، که در موارد ساده محاسبه و در دیگر موارد در سیستم جبری رایانه‌ای انجام می‌پذیرد.

فهرست مندرجات

۱	مفاهیم مقدماتی	۱
۱	مقدمه‌ای بر جبر تعویض‌پذیر	۱.۱
۲	تجزیه اولیه	۱.۱.۱
۴	موضعی‌سازی	۲.۱.۱
۶	نظریه بعد	۳.۱.۱
۷	ایدال‌های اول وابسته در رسته مدول‌ها	۴.۱.۱
۱۴	بعد یکنواخت	۵.۱.۱
۲۱	مقدمه‌ای بر جبر همولوژی	۲.۱
۲۸	تجزیه رادیکال یک زیرمدول	۲
۲۹	اول‌های وابسته	۱.۲
۳۶	اول‌های مینیمال	۲.۲

۴۱	.....	خواص $cl_p(N)$	۳.۲
۴۵		اول‌های وابسته تعمیم‌یافته	۳
۴۵	.....	اول‌های وابسته تعمیم‌یافته و خواص آن	۱.۳
۵۲	.....	حذف اول‌های اضافی	۲.۳
۵۸	.....	منابع	
۶۱	.....	واژه‌نامه فارسی به انگلیسی	
۶۴	.....	واژه‌نامه انگلیسی به فارسی	

فهرست نمادها

$\mathbb{N}$	مجموعه اعداد طبیعی
$\mathbb{N}_0$	$\mathbb{N} \cup \{0\}$
$\mathbb{Z}$	مجموعه اعداد صحیح
$M \oplus N$	مجموع مستقیم M و N
$\prod M_i$	حاصل ضرب مستقیم M_i ها
$M \otimes_R N$	حاصل ضرب تانسوری R -مدول های M و N
$\text{Spec}(R)$	مجموعه ایدال های اول R
$\text{Ker}(f)$	هسته نگاشت f
$\dim(R)$	بعد حلقه R
$\mathcal{C}(R)$	رسته R -مدول ها و R -همریختی ها
$\text{Ass}_R(M)$	مجموعه ایدال های اول وابسته R -مدول M
$\text{Hom}_R(M, N)$	مجموعه همریختی های از M به N
$\text{ann}(M)$	پوچ ساز مدول M
$(N : M)$	پوچ ساز M/N
$\text{rad}(M)$	رادیکال مدول M
$\text{ass}(I)$	مجموعه ایدال های اول وابسته ایدال I از R
$\text{GAP}(N)$	مجموعه ایدال های اول وابسته تعمیم یافته زیرمدول N
$ht_R(I)$	بلندی ایدال I
$Z(M)$	مجموعه مقسوم علیه های صفر R -مدول M
$\text{Im}(f)$	تصویر نگاشت f

$H_n(X)$

n -امین مدول همولوژی همبافت X

$cl_p(N)$

p -بستار زیرمدول N

$u(M)$

بعد یکنواخت R -مدول M

پیشگفتار

با توجه به اهمیت مفهوم رادیکال یک زیرمدول در این اواخر، بسیاری از تلاش‌ها به یافتن تجزیه رادیکال یک زیرمدول معطوف شد. می‌توان از این دست به موارد زیر اشاره کرد. مک‌کاسلند^۱ و موور^۲ [۱۱] در سال ۱۹۸۶ میلادی موفق به محاسبه رادیکال یک زیرمدول N از R -مدول ضربی و متناهی-تولید M شدند و در سال ۱۹۹۱ [۱۲] ثابت کردند که اگر R ، یک حوزه ایدال‌های اصلی و N یک زیرمدول R -مدول متناهی-تولید M باشد، آنگاه $\text{rad}(N) = \langle E(N) \rangle$ که

$$E(N) = \{x \in M \mid \exists a \in M, r \in R : x = ra, r^n a \in N, n \in \mathbb{N}\}.$$

به عبارت دیگر R در ”فرمول رادیکال“ صدق می‌کند اگر برای هر زیرمدول N از R -مدول M ، رادیکال N ، زیرمدول تولید شده به وسیله $E(N)$ باشد. اما متأسفانه همه مدول‌ها در فرمول رادیکال صدق نمی‌کنند. هم‌چنین مارسلو^۳ و رودریگز^۴ [۸] در سال ۲۰۰۰ میلادی روشی را برای محاسبه رادیکال زیرمدول N مدول آزاد F ارائه دادند. [۴] و [۵] نیز منابع دیگری هستند جهت ارائه روش محاسبه رادیکال زیرمدول N مدول خاص M . سرانجام با ایده گرفتن از [۱۴]، در سال ۲۰۰۸ میلادی مک‌کاسلند و اسمیت^۵ [۱۸] یک تجزیه رادیکال یک زیرمدول N یک R -مدول نویتری M ، به صورت زیر ارائه دادند، که رادیکال N اشتراک متناهی زیرمدول‌های اول شامل N است.

---

¹ R. L. McCasland

² M. E. Moore

³ A. Marcelo

⁴ C. Rodriguez

⁵ P. F. Smith

$$\text{rad}(N) = \bigcap_{p \in \text{ass}(\text{rad}(N))} \text{cl}_p(N + pM).$$

یک مزیت چنین نمایشی محاسبه بعد یکنواخت $M/\text{rad}(N)$ می باشد (برای جزئیات بیشتر به منبع [۱۶] مراجعه شود). سپس ایدال های اول وابسته تعمیم یافته یک زیرمدول N مدول M ، را تحت عنوان $\text{GAP}(N)$ تعریف کردند و ثابت کردند که اگر N یک زیرمدول، مدول نوبتری M باشد، آنگاه $\text{GAP}(N)$ متناهی و $\text{ass}(\text{rad}(N)) \subseteq \text{GAP}(N)$. در نتیجه زیرمدول های اول اضافی تجزیه ارائه شده در بالا، حذف و اعضای $\text{GAP}(N)$ که به $\text{ass}(\text{rad}(N))$ متعلق نیستند مشخص می شوند. که ما در این پایان نامه به آن ها خواهیم پرداخت.

فصل ۱

مفاهیم مقدماتی

در این فصل به بیان تعاریف و نتایج مقدماتی می‌پردازیم که در فصل‌های بعد مورد استفاده قرار خواهند گرفت. بخش ۱.۱ به مقدمه‌ای بر جبر تعویض‌پذیر اختصاص دارد که برخی از نتایج آن بدون اثبات بیان شده است. در ادامه این بخش، جهت درک مفهوم بعد یکنواخت R -مدول دلخواه M مطالبی آورده شده است [۱۶]. بخش ۲.۱ نیز به مقدمه‌ای از جبر همولوژی اشاره دارد.

۱.۱ مقدمه‌ای بر جبر تعویض‌پذیر

در این بخش R حلقه‌ای تعویض‌پذیر و یک‌دار است. یادآوری: فرض کنیم I و J ایدال‌های حلقه R باشند. در این صورت

$$(۱) \text{ مجموعه همه ایدال‌های اول } R = \text{Spec}(R);$$

$$(۲) \quad V(I) = \{ p \in \text{Spec}(R) \mid I \subseteq p \}$$

$$(۳) \quad \sqrt{I} = \{ r \in R \mid r^n \in I : n \in \mathbb{N} \text{ برای برخی} \}$$

$$(۴) \quad (I :_R J) = \{ r \in R \mid rJ \subseteq I \}$$

$$(۵) \quad \text{برای هر } s \in R \text{ و } (I :_R s) = \{ r \in R \mid rs \in I \} \text{ و } \text{ann}(s) = (0 :_R s).$$

۱.۱.۱ تجزیه اولیه

برای اثبات گزاره، لم و قضایای استفاده شده در این بخش به منبع [۲۰] مراجعه کنید.

تعریف ۱.۱.۱ فرض کنیم Q یک ایدال سره حلقه تعویض پذیر R باشد. گوییم Q ایدال اولیه است، اگر $ab \in Q$ ($a, b \in R$)، آن گاه داشته باشیم $a \in Q$ یا $b \in \sqrt{Q}$.

واضح است که هر ایدال اول حلقه R ، یک ایدال اولیه R است. یادآوری می‌کنیم که J ایدال اول مینیمال I است، هرگاه J یک ایدال اول R شامل I باشد و اگر K یک ایدال اول از R باشد که $I \subseteq K \subseteq J$ ، آن گاه $K = J$.

لم ۱.۱.۱ فرض کنیم Q یک ایدال اولیه حلقه R باشد. در این صورت $p = \sqrt{Q}$ یک ایدال اول R است و گوییم Q ، p -اولیه است. به علاوه p کوچکترین ایدال اول R شامل Q می‌باشد. به عبارت دیگر، هر ایدال اول R که شامل Q باشد باید شامل p نیز باشد. بنابراین p ایدال اول مینیمال Q است.

گزاره ۱.۱.۱ فرض کنیم I یک ایدال حلقه R باشد. اگر $\sqrt{I}$ ایدال ماکسیمال باشد، آن گاه I اولیه است.

گزاره ۲.۱.۱ در یک حلقه نویتری R هر ایدال اولیه، شامل یک توان از رادیکالش است.

تعریف ۲.۱.۱ فرض کنیم I یک ایدال سره حلقه تعویض پذیر R باشد. یک تجزیه اولیه I ، اشتراک متناهی ایدال‌های اولیه Q_i از R مانند $I = \bigcap_{i=1}^n Q_i$ است، که برای هر i $(1 \leq i \leq n)$ ، $p_i := \sqrt{Q_i}$ یک تجزیه اولیه I نرمال نامیده می‌شود، هرگاه برای $i \neq j$ ، $p_i \neq p_j$ و برای هر j $(1 \leq j \leq n)$ ، $\bigcap_{i \neq j} Q_i \not\subseteq Q_j$ باشد. I ایدال تجزیه پذیر R است، هرگاه I تجزیه اولیه داشته باشد.

تعریف ۳.۱.۱ فرض کنیم I یک ایدال تجزیه پذیر حلقه تعویض پذیر R و $I = \bigcap_{i=1}^n Q_i$ ، یک تجزیه اولیه نرمال I باشد به طوری که برای هر i $(1 \leq i \leq n)$ ، Q_i ، p_i اولیه است. در این صورت مجموعه $\{p_1, \dots, p_n\}$ ، مجموعه ایدال‌های اول وابسته I نامیده می‌شود و با $\text{ass}(I)$ یا $\text{ass}_R(I)$ نمایش داده می‌شود.

گزاره ۳.۱.۱ فرض کنیم I یک ایدال تجزیه پذیر حلقه تعویض پذیر R باشد و $p \in \text{Spec}(R)$. در این صورت p یک ایدال اول مینیمال I است اگر و تنها اگر p یک عضو مینیمال $\text{ass}(I)$ باشد. به خصوص همه ایدال‌های اول مینیمال I متعلق به $\text{ass}(I)$ می‌باشند. بنابراین تنها تعداد متناهی ایدال اول مینیمال دارد و اگر $p_1 \in \text{Spec}(R)$ به طوری که $I \subseteq p_1$ ، آن گاه $p_2 \in \text{ass}(I)$ وجود دارد به طوری که $p_1 \subseteq p_2$.

تبصره ۱.۱.۱ فرض کنیم I یک ایدال تجزیه‌پذیر حلقه تعویض‌پذیر R باشد. در گزاره قبل دیدیم که اعضای مینیمال $\text{ass}(I)$ دقیقاً ایدال‌های اول مینیمال I هستند. این ایدال‌های اول، ایدال‌های مینیمال نامیده می‌شوند. اول‌های وابسته باقی مانده I ، اول‌های وابسته I هستند که مینیمال نیستند و اول‌های اضافی I نامیده می‌شوند.

واضح است که یک ایدال تجزیه‌پذیر حلقه تعویض‌پذیر R لزوماً اول اضافی ندارد. یک ایدال اولیه Q از R تجزیه‌پذیر است و $Q = Q$ یک تجزیه اولیه نرمال Q می‌باشد. بنابراین $\sqrt{Q}$ تنها اول وابسته Q است.

گزاره ۴.۱.۱ فرض کنیم I یک ایدال سره حلقه تعویض‌پذیر و نویتری R باشد و $p \in \text{Spec}(R)$. در این صورت $p \in \text{ass}(I)$ اگر و تنها اگر $r \in R$ وجود داشته باشد به طوری که $(I : r) = p$ اگر و تنها اگر $\lambda \in \frac{R}{I}$ وجود داشته باشد به طوری که $\text{ann}_R(\lambda) = p$.

تعریف ۴.۱.۱ فرض کنیم I یک ایدال سره حلقه تعویض‌پذیر R باشد. گوییم I تحویل‌ناپذیر است اگر I نتواند به عنوان اشتراک دو ایدال اکیداً بزرگتر بیان شود، یعنی اگر I_1 و I_2 دو ایدال R باشند و $I = I_1 \cap I_2$ ، آن‌گاه $I = I_1$ یا $I = I_2$.

قضیه ۱.۱.۱ در یک حلقه نویتری هر ایدال، تجزیه اولیه نرمال دارد.

۲.۱.۱ موضعی‌سازی

تعریف ۵.۱.۱ فرض کنیم S یک زیرمجموعه بسته ضربی R باشد. بدین معنا که $1 \in S$ و S ضربی بسته باشد. رابطه هم‌ارزی $\sim$ را روی $R \times S$ به صورت زیر تعریف می‌کنیم

$$(a, s) \sim (b, t) \iff \exists s' \in S : (at - bs)s' = 0 \quad (a, b \in R, s, t \in S).$$

رده هم‌ارزی (a, s) را با نماد a/s نشان می‌دهیم. مجموعه همه رده‌های هم‌ارزی تحت رابطه $\sim$ را با نماد $S^{-1}R$ نشان داده و عمل جمع و ضرب روی آن را به صورت زیر تعریف می‌کنیم

$$\frac{a}{s} + \frac{b}{t} = \frac{at+bs}{st}, \quad \left(\frac{a}{s} \cdot \frac{b}{t}\right) = \frac{ab}{st} \quad (a, b \in R, s, t \in S).$$

با اعمال فوق $S^{-1}R$ یک حلقه یک‌دار است.

تعریف ۶.۱.۱ فرض کنیم M یک R -مدول و S زیرمجموعه بسته ضربی باشد. مشابه فرآیند تعریف قبل عمل کرده و $S^{-1}M$ را تعریف می‌کنیم. $S^{-1}M$ با عمل جمع یک گروه آبدی و با عمل ضرب زیر یک $S^{-1}R$ -مدول خواهد بود.

$$\left(\frac{r}{s}\right)\left(\frac{m}{t}\right) = \frac{rm}{st} \quad (r \in R, m \in M, s, t \in S)$$

نمادگذاری: فرض کنیم $\mathfrak{p}$ یک ایدال اول R باشد. در این صورت $S = R \setminus \mathfrak{p}$ یک زیرمجموعه بسته ضربی است. در این حالت $S^{-1}R, S^{-1}M, S^{-1}f$ به ترتیب با $R_{\mathfrak{p}}, M_{\mathfrak{p}}, f_{\mathfrak{p}}$ نشان داده می‌شوند.

برای هر ایدال اول $\mathfrak{p}$ از R ، ایدال‌های اول $R_{\mathfrak{p}}$ با ایدال‌های اول $\mathfrak{q}$ از R مشمول در $\mathfrak{p}$ در تناظر یک‌به‌یک قرار دارند و با $R_{\mathfrak{p}}$ نشان داده می‌شوند. به علاوه $R_{\mathfrak{p}}$ یک حلقه موضعی با تنها ایدال ماکسیمال $\mathfrak{p}R_{\mathfrak{p}}$ است. لذا $R_{\mathfrak{p}}/\mathfrak{p}R_{\mathfrak{p}}$ یک میدان است که از این پس آن را با نماد $k(\mathfrak{p})$ نشان خواهیم داد.

قضیه ۲.۱.۱ فرض کنیم S زیرمجموعه بسته ضربی R باشد. در این صورت

(۱) اگر $f : M \rightarrow N$ یک همریختی R -مدولی باشد، آن گاه $S^{-1}f : S^{-1}M \rightarrow S^{-1}N$ با ضابطه $m/s \mapsto f(m)/s$ یک همریختی $S^{-1}R$ -مدولی است.

(۲) تابعگون S^{-1} - دقیق است.

خاصیت P حلقه R (یا R -مدول M) خاصیت موضعی نامیده می شود اگر عبارت زیر صحیح باشد.

R (یا M) P را دارد $\Leftrightarrow R_p$ (یا M_p) برای هر ایدال اول p از R ، P را داشته باشد.

۳.۱.۱ نظریه بعد

تعریف ۷.۱.۱ فرض کنیم R یک حلقه تعویض پذیر نابدیهی باشد. به ازای هر عدد صحیح $n \in \mathbb{N}_0$ ، $p_0 \subset p_1 \subset \dots \subset p_n$ را یک زنجیر از ایدال های اول R می نامیم و n را طول زنجیر در نظر می گیریم. بعد کرول (بعد) R را با $\dim(R)$ نمایش می دهیم و چنین تعریف می کنیم

$$\dim(R) = \sup\{n \mid \exists p_0, \dots, p_n \in \text{Spec}(R) : p_0 \subset p_1 \subset \dots \subset p_n\}.$$

فرض کنیم p یک ایدال اول R باشد، بلندی p را با $ht_R(p)$ نشان می دهیم و چنین تعریف می کنیم

$$ht_R(p) = \sup\{n \mid \exists p_0, \dots, p_n \in \text{Spec}(R) : p_0 \subset p_1 \subset \dots \subset p_n = p\}.$$

فرض کنیم I یک ایدال حلقه R باشد، بلندی I را با $ht(I)$ نمایش می دهیم و چنین تعریف می کنیم

$$ht(I) = \inf\{ht(p) \mid p \in \text{Spec}(R), I \subseteq p\} = \inf\{ht(p) \mid p \in V(I)\}.$$

برای هر ایدال اول $\mathfrak{p}$ حلقه R ، $ht(\mathfrak{p}) \leq \dim(R)$ و $\dim(R) = \sup\{ht(\mathfrak{p}) \mid \mathfrak{p} \in \text{Spec}(R)\}$ و

$$ht(\mathfrak{p}) = \dim(R_{\mathfrak{p}})$$

در یک حلقه موضعی R با ایدال ماکسیمال $\mathfrak{m}$ ، داریم $ht(\mathfrak{m}) = \dim(R)$. اگر $S \subset R$ یک زیرمجموعه بسته ضربی باشد و $\mathfrak{p} \in \text{Spec}(R)$ به طوری که $\mathfrak{p} \cap S = \emptyset$ ، آنگاه

$$ht_{S^{-1}R}(S^{-1}\mathfrak{p}) = ht_R(\mathfrak{p})$$

تعریف ۸.۱.۱ محمل R -مدول M را با نماد $\text{supp}(M)$ نشان می‌دهیم و به صورت زیر تعریف می‌کنیم

$$\text{supp}(M) = \{ \mathfrak{p} \in \text{Spec}(R) \mid M_{\mathfrak{p}} \neq 0 \}.$$

بعد R -مدول M را با نماد $\dim_R(M)$ نشان می‌دهیم و به صورت زیر تعریف می‌کنیم

$$\dim(M) = \sup\{t \in \mathbb{N}_0 \mid \text{supp}(M) \text{ در } t \text{ طول اول } R \text{ موجود است}\}.$$

در صورتی که چنین زنجیری موجود نباشد قرار می‌دهیم $\dim(M) = \infty$.

۴.۱.۱ ایدال‌های اول وابسته در رسته مدول‌ها

در این بخش R نمایش یک حلقه تعویض پذیر می‌باشد. جهت اثبات گزاره، لم و قضایای این بخش به منابع [۲]، [۹] و [۲۰] رجوع کنید.

یادآوری می‌کنیم که اگر N یک زیرمدول R -مدول M باشد، $(N : M)$ نمایش ایدال $\{ r \in R \mid rM \subseteq N \}$ است.

تعریف ۹.۱.۱ فرض کنیم M یک R -مدول باشد. یک ایدال اول $\mathfrak{p}$ از R ، اول وابسته‌ی M نامیده می‌شود، هرگاه $\mathfrak{p}$ برای برخی $x \in M$ با $\text{ann}(x)$ مساوی باشد. مجموعه اول‌های وابسته M را با $\text{Ass}(M)$ یا $\text{Ass}_R(M)$ نمایش می‌دهند.